

Asia: VN/11746/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi tasa-arvolain muuttamisesta (palkka-avoimuuden lisääminen)

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä hallituksen esityksen sisällöstä

Esityksen pääasiallisena tavoitteena on palkka-avoimuutta tasa-arvolaisissa lisäämällä estää sukupuoleen perustuvaa palkkasyrjintää ja edistää samapalkkaisuuden toteutumista. Esityksellä vahvistettaisiin henkilöstön, henkilöstön edustajien ja syrjintää epäilevien työntekijöiden tiedonsaantioikeuksia palkoista.

Tavoitteet ovat kannatettavia. Työntekijän tiedonsaantioikeuden vahvistamista voidaan esityksen mukaisesti pitää oikeasuhteisena ja tarpeellisena toimenpiteenä, jotta palkkasyrjintään voitaisiin tehokkaasti puuttua.

Vaikka esityksen tavoitteena on nimenomaisesti estää sukupuoleen perustuvaa palkkasyrjintää, olisi esityksessä hyvä tuoda esille myös sen suhde moniperusteiseen syrjintään ja valmisteilla olevaan palkka-avoimuusdirektiiviin (COM (2021) 93 final), jonka tavoitteena on myös puuttua samanpalkkaisuutta koskevan perusoikeuden riittämättömään täytäntöönpanoon. Erityisesti siksi, että direktiiviehdotus kattaisi myös moniperusteisen syrjinnän.

Luonnoksessa otsikko 10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä on vielä kokonaan tyhjä. Tässä yhteydessä olisi hyvä tuoda esiin esim. samaan aikaan lausuttavana oleva nimikirjalain muuttamista koskeva säädösvalmistelu (VM013:00/2021), jossa esillä on myös nimikirjalain kumoaminen.

- ehdotettu 6 §:n 3 momentti

-

- ehdotettu 6 a §:n 4 momentti

-

- ehdotettu 6 b §:n 4 momentti

Ehdotetussa säännöksessä käytetty muotoilu "muut palkan määräytymisen perusteita koskevat välttämättömät tiedot" jättää luovutettavat tiedot jossain määrin epäselväksi. Muotoilun suhdetta perustuslakivaliokunnan tietojen luovuttamista koskevaan sääntelyn täsmällisyyden vaatimukseen olisi hyvä arvioida ja vähintään avata säätämisyjärjestysperusteluissa. Varsinkin jos luovutuksen kohteena ei ole tarkoitus olla erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja.

- ehdotettu 10 §:n 5 momentti

Säännöksessä henkilöstön edustajalle esitetyn oikeuden luovuttaa työnantajalta saamiaan palkkatietoja edelleen palkkasyrjintää epäilevälle työntekijälle vain palkkasyrjintäepäilyn tutkimista varten suhde esitetyn 6 b §:n 4 momentin mukaiseen henkilöstön edustajan toisessa käsittelyn tarkoituksessa (palkkavertailun kattavuuden varmistamiseksi tai palkkaerojen syiden selvittämiseksi) saamiensa tietojen salassapitovelvollisuuteen jää jossain määrin epäselväksi. Säännösten suhdetta olisi hyvä selkeyttää salassapitovelvoitteen tehokkuuden ja palkka-avoimuuden toteutumisen varmistamiseksi.

- ehdotettu 14 a §:n 2 momentti

-

- ehdotettu 17 §:n 3 momentin kumoaminen

-

- taloudelliset vaikutukset, 4.2.1

-

- vaikutukset viranomaisten toimintaan, 4.2.2

On hyvä, että esityksen vaikutuksia valvovina viranomaisina toimivien valtuutettujen toimintaan on arvioitu ja esitys sen mukaisesti käsitellään vuoden 2023 talousarvioesityksen yhteydessä.

- vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon, 4.2.3

-

- vaikutukset työtyytyväisyyteen, työhyvinvointiin ja organisaation tuottavuuteen, 4.2.4

-

- vaikutukset työllisyyteen, 4.2.5

-

Suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestykseen koskevat huomiot

Esityksessä on pääosin (kts. kommentti ehdotusta 6 b §:n 4 momentista) asianmukaisesti käsitelty ehdotetun sääntelyn suhdetta perustuslain perusoikeussäännöksiin, ihmisoikeussopimuksiin ja EU-oikeuteen.

Muut huomiot

-

Erilliskysymys 1. Tulisiko tasa-arvolain 6 a §:ssä tarkoitettua tasa-arvosuunnitelman laatimisvelvoitetta muuttaa siten, että tasa-arvosuunnitelma olisi laadittava työpaikoilla, joissa työnantajan palvelussuhteessa olevan henkilöstön määrä olisi säännöllisesti vähintään 20 työntekijää (eikä 30 työntekijää kuten nyt)? Miten perustelette näkemystänne?

Muutos voisi olla perusoikeuksien turvaamisen kannalta perusteltu huomioiden että esityksen mukaan vain 69 % työvoimasta kuuluu tasa-arvosuunnittelun piiriin. Veloitteen laajentamisen vaikutukset olisi kuitenkin syytä arvioida perusteellisesti etukäteen.

Erilliskysymys 2. Mikä on näkemysenne esitykseen sisältyvästä yksityisyyden suojasta?

Yksityisyyden ja erityisesti henkilötietojen suoja on asianmukaisesti suhteutettu muihin perus- ja ihmisoikeuksiin. Henkilötietojen käsittelytarkoitukset on asianmukaisesti rajattu palkka- ja työehtoja koskeviin tarpeellisiin tietoihin palkkasyrjäntäepäilyn tutkimista varten. Erityisten henkilötietoryhmien rajaaminen luovutettavien tietojen ulkopuolelle vaikuttaa oikeasuhtaiselle. Myös tietosuojasetuksen kansallisen liikkumavaran käyttö on perusteltua.

Råman Jari

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia - Hallintojaosto